

Ўзбекистон Республикаси Президентининг ҚАРОРИ

2020/2021 Ўқув йилида ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНING ОЛИЙ ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИГА ЎҚИШГА ҚАБУЛ ҚИЛИШНИНГ ДАВЛАТ БУЮРТМАСИ ПАРАМЕТРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Ёшларнинг олий таълим билан қамраб олинишини янада кенгайтириш, олий таълим муассасалари ўртасида соғлом рақобатни кучайтириш, карантин шароитида олий таълим муассасаларига абитуриентларнинг ҳужжатларини қабул қилиш ва кириш имтиҳонларини лозим даражада ўтказиш мақсадида, шунингдек, 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясида белгиланган вазифаларга мувофиқ:

1. Белгилансинки:
а) 2020/2021 ўқув йилида бакалаврият таълим йўналишларига ўқишга қабул қилишда:

абитуриентларни рўйхатдан ўтказиш жорий йилнинг 20 июнидан 20 июлига қадар (20 июль куни ҳам) бўлган муддатда Ўзбекистон Республикасига қоронавируснинг янги тури кириб келиши ва тарқалишининг олдини олиш юзасидан чора-тадбирлар дастурини тайёрлаш бўйича республика махсус комиссияси томонидан белгиланган ҳудудларда — Давлат хизматлари марказлари орқали, барча ҳудудларда — Ягона интерактив давлат хизматлари портали ҳамда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси

хузуридаги Давлат тест марказининг (кейинги ўринларда — Давлат тест маркази) расмий веб-сайти орқали амалга оширилади;

кириш тест синовлари абитуриент танлаган бакалаврият таълим йўналишига мос иккита фандан ўтказилади;

абитуриентларга тест синови топширилган фанлар мажмуаси ҳамда фанлар кетма-кетлиги бир хил бўлган бештагача бакалаврият таълим йўналиши бўйича танловда иштирок этиш ҳуқуқи берилади;

б) 2020/2021 ўқув йили қабулдан бошлаб:

Ўзбекистон Республикаси Маҳалла ва оилани қўллаб-қувватлаш вазирлигининг тавсияномасига эга бўлган хотин-қизлар учун бакалавриятнинг кундузги таълим шакли бўйича умумий белгиланган давлат гранти асосида қабул кўрсаткичларига нисбатан қўшимча тўрт фоизли давлат гранти асосида қабул кўрсаткичлари ажратилади;

давлат олий таълим муассасаларининг магистратура мутахассисликларига ўқишга кириш, шунингдек, бакалаврият таълим йўналишларига ўқишни кўчириш ва қайта тиклаш учун ҳужжатларни топшириш жараёни Ўзбекистон

Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг расмий веб-сайти орқали амалга оширилади.

2. Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий тараққиёт ва камбағалликни қисқартириш вазирлиги томонидан манфаатдор вазирлик ва идоралар билан биргаликда:

2020/2021 ўқув йилида Ўзбекистон Республикасининг олий таълим муассасаларига ўқишга қабул қилишнинг давлат буюртмаси параметрлари (кейинги ўринларда — Давлат буюртмаси параметрлари) ишлаб чиқилганлиги; мазмун жиҳатдан яқин бўлган бакалаврият таълим йўналишлари бирлаштирилганлиги ва профиль ихтисослашув соҳалар кенгайтирилганлиги; магистратура мутахассисликлари йириклаштирилганлиги маълумот учун қабул қилинсин.

3. Давлат буюртмаси параметрлари:

а) бакалаврлар тайёрлаш бўйича: кундузги таълим шаклига — 103 575 нафар этиб 1-иловага; сиртқи таълим шаклига — 31 350 нафар этиб 2-иловага; кечки таълим шаклига — 5 025 нафар этиб 3-иловага;

Давоми 2-бетда

Муносабат

ЯНГИ БИНОМИЗ СТАРТАПЛАР УЧУН ОЧИҚ ПЛАТФОРМАГА АЙЛанади

Муносабат Абдуллаев олган суратлар.

Давлатимиз раҳбари Олмazor туманига ташрифи чоғида
Инновацион ривожланиш вазирлигининг янги биносини бориб кўрди. Ташриф давомида
вазирлик жамоаси олдига қатор вазифалар қўйилди.

Хусусан, вазирликда олий таълим муассасалари проректорларининг мажлисида бўлиб ўтган таълим ташкил этилиши тўғрисида топшириқ берилди.

Бу ўз навбатида, ҳозирги энг долзарб муаммолардан бири — илмий

натижаларнинг ишлаб чиқариш билан интеграциясини кучайтиришга хизмат қилади.

Юртимизда одамларни илм-фанга қизиқтириш ва рағбатлантиришга катта эътибор қаратилмоқда. Вазирликнинг янги замонавий биносидан бунинг

учун барча шароит муҳайё. Иқтидорли ёшлар бу ерда энг сўнгги ишланма ва технологиялар билан танишиш баробарида стартап лойиҳаларда иштирок этиш имкониятига эга бўлади.

Давоми 2-бетда

Кун мавзуси

АСОСИЙ ВАЗИФАМИЗ МАТЕМАТИК ТАЪЛИМ СИФАТИНИ ЯХШИЛАШДИР

Жорий йилда фаннинг бир неча йўналишлари, жумладан, математикани ривожлантиришга устувор аҳамият қаратилаётгани илм аҳлини жуда қувонтирмоқда. Чунки математика юртимизда чуқур тарихий асосга эга ва бутунги кунда тараққиёт учун муҳим фанлардан биридир.

2019 йил 9 июлда давлатимиз раҳбарининг "Математика таълими ва фанларини янада ривожлантиришнинг давлат томонидан қўллаб-қувватлаш, шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Фанлар академиясининг В.И.Романовский номидаги Математика институти фаолиятини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги қарори қабул қилинган эди. Қарорда Математика институти учун янги бино барпо этиш вазифаси қўйилганлиги.

Утган йилнинг ўзидаёқ институти биноси қурилиши бошланиб, қисқа фурсатда ҳашаматли, янги ишлоот қад ростлади. Кўни кеча Президентимиз жаҳон андозаларига мос, инновацион лойиҳа асосида барпо этилган янги бинога ташриф

бўриб, бу ерда яратилган қўлайликлар билан танишди. Янги бинода 8 та илмий лаборатория ва "Ёш математиклар" маркази фаолият юритади. Бинонинг турли қаватларида ахборот-ресурс маркази ва семинар хоналари, академик ва тадқиқотчилар учун кабинетлар, ёш олимлар ва докторантларнинг илмий фаолияти учун кенг иш зали, кутубхона, мажлислар зали жойлашган. Хоналар энг илғор техника ва ускуналар билан жиҳозланган. Президентимиз яратилган шарт-шароит билан танишаркан: "Бу замонавий институти барча олимлар учун маърифат маркази бўлиши керак. Математика кўп фанларга йўл очади. Уни Талабалар шаҳарчасида барпо этганимиз бежиз эмас. Бу институти таълим ва илм-фан ўртасида узвийликни таъминлаш, мамлакатимиз ривожига замин яратиши керак", дея таъкидлади.

Давоми 3-бетда

ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН — халқаро экспертлар нигоҳида

БМТнинг ИНСОН ҲУҚУҚЛАРИ БЎЙИЧА ОЛИЙ КОМИССАРИ Ўзбекистон билан ҳамкорликни қўллаб-қувватламоқда

Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Инсон ҳуқуқлари бўйича Олий комиссари бошқармаси 2019 йил учун йиллик ҳисобот тақдим этди.

Ўзбекистоннинг Женевадаги БМТ бўлини ва бошқа халқаро ташкилотлардаги доимий ваколатхонаси

маълум қилишича, ҳужжатдан Олий комиссар фаолияти яқунлари, бошқарма бош қароргоҳи ва унинг жойлардаги ваколатхоналари бажарган кенг қўламли ишлар ҳақидаги батафсил маълумот ишол олган.

Давоми 2-бетда

Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Тадбиркорлик фаолияти ва ўзини ўзи банд қилишни давлат томонидан тартибга солишни соддалаштириш чора-тадбирлари тўғрисида" қарори қабул қилинди.

Қарорга мувофиқ, 2020 йил 1 июлдан:

Ўзини ўзи банд қилган шахслар шўғулланиши мумкин бўлган фаолият (ишлар, хизматлар) турлари рўйхати кенгайтирилади.

Ўзини ўзи банд қилган шахсларни рўйхатга олиш хабар бериш тартибида ўзини ўзи банд қилган сифатида рўйхатдан ўтганликни тасдиқловчи матрицали штрих код (QR-код) берган ҳолда махсус мобиль илова ёхуд солиқ тўловчининг шахсий кабинети орқали амалга оширилади ҳамда вақтинчалик меҳнат гувоҳномаларини бериш тартиби бекор қилинади.

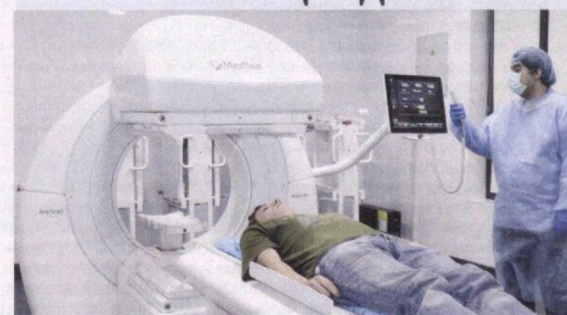
Ўзини ўзи банд қилган шахслар 2020 йил учун ижтимоий солиқни ўзини ўзи банд қилган шахс сифатида ҳақиқатда ишлаган вақтидан қатъи назар, базавий ҳисоблаш миқдорининг камида 50 фоизи ҳажмида тўлайди ҳамда ушбу сумма тўлиқлигича бюджетдан ташқари Пенсия жамғармасига йўналтирилади ва ундан келиб чиққан ҳолда яқка тартибдаги тадбиркорлар учун ўрнатилган тартибда пенсия ҳисоблаш учун даромад ҳажми аниқланади.

Ўзини ўзи банд қилган шахслар ёлланма ишчиларни жалб қила олмаслиги ҳамда иш берувчига эга бўла олмаслиги тўғрисидаги талаб сақланиб қолади.

Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси 2020 йил 1 июлга қадар ўзини ўзи банд қилган шахсларни масофадан туриб рўйхатга олиш учун мобиль илова ишлаб чиқади.

Тиббиёт

МИЖОЗЛАРГА ҚўЛАЙЛИК ЯРАТИШ бош мақсадимиз

Мамлакатимизда соғлиқни сақлаш соҳасида хусусий секторни ривожлантириш борасидаги ислохотлар натижасида жойларда замонавий тиббий муассасалар ишга туширилмоқда. Президентимизнинг 2017 йил 1 апрелдаги "Соғлиқни сақлаш соҳасида хусусий секторни янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги қарори бу борадаги имкониятларни кенгайтирди. Ана шу имкониятлардан унумли фойдаланган ҳолда Жанубий Корея билан ҳамкорликда "Nano Medical Clinic" кўп тармоқли тиббиёт клиникаси фаолияти йўлга қўйилди.

Давоми 3-бетда

АСОСИЙ ВАЗИФАМИЗ МАТЕМАТИК ТАЪЛИМ СИФАТИНИ ЯХШИЛАШДИР

Бошланиш 1-бетда

Давлатимиз раҳбари мулоқот давомида охириги йигирма йилда математикадан ёшларимизнинг билим даражаси пасайиб кетгани, ўқитувчиларга керакли эътибор, муносиб олийк берилмагани, бунинг оқибати ҳозир кўпдан-кўп соҳаларда сезилганини таъкидлади.

Математика фанини ўқитиш жараёни тубдан такомиллаштириш бўйича кўрсатмалар берилди. Айниқса, бу йўналишда педагоглар тайёрлаш ва уларнинг фаолиятини йўлга қўйиш муҳимлиги қайд этилди. Бунинг учун, керак бўлса, ҳар йили 50 нафар ўқитувчи ва ёш олимларни давлат ҳисобидан шу соҳадаги етук мамлакатларга 3 ой ёки 6 ойгача малака оширишга юборилиши айтилди.

Дарҳақиқат, математика фанида ўқитувчининг роли жуда катта. Чунки математикани севиб ўқитадиган педагог бўлмаса, тингловчида фанга нисбатан салбий муносабат юзага келади. Шундан

келиб чиқиб, Математика институтида мактабгача таълим, мактаблар ва олий ўқув юртидаги дарсларни мувофиқлаштирадиган тизим йўлга қўйилмоқда. Айни пайтда мактабгача таълим муассасаларида бир йилда 36 соат математика машғулотлари ўтиладиган бўлди. Мактаб дарсликларидagi мураккабликлар туфайли таълим сифати тушиб кетганди. Дарсликларни оммабоп, болаларга тушунарли тилда ёзиш, ўқитиш соатлари сонини кўпайтириш, тизимли равишда ташкил этиш вазифаси қўйилди.

Давлатимиз раҳбари математика фани ривож борадида жорий йил 7 май кунги имзолаган "Математика соҳасидаги таълим сифатини ошириш ва илмий-тадқиқотларни ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги қарорга мувофиқ, таълим жараёнидаги дарсликларни мувофиқлаштириш мақсадида институтида махсус лаборатория ташкил этилди. Шу билан бирга, худудларда иқтидорли ёшларни математика фанига

кенгроқ жалб қилиш мақсадида Нукус, Урганч, Самарқанд, Бухоро ва Наманган шаҳарларида Математика институтининг худудий бўлинмалари ташкил этилди.

Олий таълимда математикани ўқитиш ҳар доим долзарб бўлмоғи даркор. Масалан, муҳандис математикани билмаса, у муҳандис бўла олмайдми. Илгари техника ўқув юртида математика тўрт семестр — икки йил мукамал ўқитиларди. "Бу оғир фан, ўқитишни мураккаблаштирмайлик", дея ўқитиш соатлари камайтирилиб, шу даражага келдики, кўп соҳаларда талабалар бу фанни яхши ўзлаштира олмайдиган бўлиб қолди. Математикани яхши билмаган одам етук муҳандис ёки иқтисодчи бўла олмайдми. Шунинг учун олий таълим вазирлигига математикани ўқитиш соатларини қайта қўриб чиқиш топшириғи берилди. Йўналишлар бўйича дастур ва дарсликлар тузиш кераклиги таъкидланди. Масалан, техника ёки иқтисод фанларида бу фан мукамал ўқитилиши зарур, гуманитар

фанларда эса муайян бир ҳажмда ўқитишни йўлга қўйиш керак.

Мулоқотда кадрлар масаласига алоҳида эътибор қаратилди. Охириги беш-ўн йилда математика йўналиши бўйича университетларни битирган ёшларни топиб, хоҳишига қараб қайта тайёрлаб, мактабларга, фан номзодларини эса олий таълим муассасаларига ишга жалб этиш муҳимлиги таъкидланди. Математика

кафедра мудириларини тайинлаш тартибини жорий қилиш, кафедра мудириларини кенгаши тузиб, доимий таъриба алмашинуви йўлга қўйиш бўйича кўрсатма берилди.

Математика фани ва таълимига берилаётган бу каби катта эътибор зиммамизга улкан масъулият ҳам юклатди. Биз, олимлар бунга фанимиз обрўсини дунё даражасида янада кўтариш, математика

ютукларини республикамиз тараққиётига татбиқ қилиш ва етук математик мутахассислар тайёрлаш орқали жавоб беришимиз керак.

Шавкат АЮПОВ,
Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси В.И.Романовский номидаги Математика институти директори, академик

Энергия тежамкор қурилмалар

ЭКСПОРТ ҲАЖМИ ОШИРИЛАДИ

Абдурауф ҚОРЖОВОВ,
"Янги Ўзбекистон" мухбири

Офтоб суйган юртда ашаймиз. Йилнинг уч юздан ортиқ кунни қуёш ўз саховати билан баҳраманд қилади. Мутахассисларнинг ҳисоб-китобига кўра, унинг бу даврдаги энергия миқдори 525 дан 760 млрд. кВт.с гача бўлган қувватни ташкил этади. Кейинги пайтда ана шу ҳароратдан муқобил ва тежамкор қувват манбаи сифатида фойдаланишга эътибор тобора ортиб бормоқда.

Президентимизнинг 2017 йил 8 ноябрдаги "Энергия ресурсларидан оқилона фойдаланишни таъминлаш чора-тадбирлари тўғрисида" ги қарорига биноан, 2018 йил 1 январдан яқка тартибдаги уй-жой қурилишидан ташқари барча бино ва иншоотларни лойihalаштириш, реконструкция қилиш ва қуришда, 2022 йилдан бошлаб давлат органлари ва ташкилотлари ўз балансида бўлган бино ва иншоотларда иссиқ сув таъминоти учун фақат сертифициланган қуёш сув иситиш қурилмаларидан фойдаланишлари шарт қилиб қўйилди. Давлатимиз раҳбарининг ўтган йил 22 августдаги "Иқтисодиёт тармоқлари ва ижтимоий соҳанинг энергия самардорлигини ошириш, энергия тежовчи технологияларни жорий этиш ва қайта тикланувчи энергия манбаларини ривожлантиришнинг тезкор чора-тадбирлари тўғрисида"ги қарориди барча ижтимоий соҳа объектларида бу ишларни давом эттириш ва субсидиялаш механизмларини жорий этиш белгиланган берилди. Хусусан, жорий йил 1 январдан бошлаб жисмоний шахсларга қуёш сув иситкичлари сотиб олиш ҳаражатларининг 30 фоизи миқдориди, яъни 1,5 миллион сўмдан ошмайди миқдорда компенсация тақдими этилади.

Мазкур ҳужжатларда кўзда тутилган вазифаларни амалга ошириш учун, табиийки, муқобил сув иситкич қурилмалар зарур бўлади. Уларни юртимизда ишлаб чиқариш, ўз навбатида, замонавий корхоналар барпо этишни тақозо этади. Юртимизда улар сони йил сайин кўпайиб борапти.

Пойтахтимизнинг Олмазор туманида жойлашган "Next Generation Product" қўшма корхонаси ўз фаолиятини бундан уч йрим йил олдин қуёш сув иситкичларини тайёрловчи инновацион қувват сифатида бошлаган эди. Йил ўтган сайин сўнгги авлод технологиялари билан жиҳозлаш асосида маҳсулотлар тури ва ҳажми кенгайиб борди. Ўтган йилга келиб, "Royal" савдо белгиси остида электр ва қуёш энергияси асосида ишловчи йилгига 460 минг донна сув иситиш қурилмаси, Германиянинг "Viessmann" бренди остида 75 минг донна сув иситиш қозони ишлаб чиқариладиган йирик корхонага айланган.

Қўшма корхона бугунги кунда сув иситкичларнинг ўн бир турини истеъмолчиларга тақдим этмоқда. Масалан, горизонтал қуёшли индивидуал қурилмалар хусусий уйлар, коттежлар ва дала ҳовлиларга мос келади. Истеъмолчи ўз хонадонининг ҳажмига қараб, бундай қурилмаларга буюртма бериши мумкин. Бу мосламалар 4 ёки 6 кишидан ibорат оиланинг иссиқ сувга бўлган эhtiёжини бемалол қондира олади. Вертикал қуёшли сув иситкичларнинг ҳажми 300 дан 1000 литргача бўлиб, аҳоли уйларини, кўп қаватли офислар, давлат муассасаларига мосдир. Эътиборли жиҳати, бу сув иситкичлар қуёш нуруларида ҳам, марказий иситиш тизимида ҳам ишлаши мумкин.

Мазкур маҳсулотлар хоналарни иситиш ва иссиқ сув билан таъминлашда қўлланилувчи энергия манбаларини тежашда жуда кўп келади. Улар қуёш нуруларини 95 фоизга қадар ўзига синдириб, уларни сув иситиш қувватига айлантириб беради.

Мамлакатимизда уй-жой қурилиши йил сайин кенгайиб борапти. Кейинги йилларда қишлоқ жойларда 34 минг 700 та ёки 2016 йилга нисбатан салкам 3 баробар кўп арзон ва шинам уйлар қурилади. Биргина Сергели туманининг ўзида 19 минг 522 хонадонли 460 та кўп қаватли уй фойдаланишга топширилди. Уларнинг барчасини тежамкор электр қурилмалар ва қозонлар иссиқ сув билан таъминланган. Бу вазифани бажаришга

"Next Generation Product" қўшма корхонаси муносиб ҳисса қўшиб келяпти.

Корхона мутахассислари фикрича, барча ишлаб чиқариш жараёни энг юқори технологиялар ва юксак сифат менежментига асосланган. Чунки лойиҳани амалга оширишда хорижий ҳамкорлар — Германиянинг "Viessmann", Жапониянинг "Kiturami" компаниялари "ноу-хау" ва технологияси кенг қўлланилган.

Шу босис, маҳсулотлар жаҳон стандартларига тўла жавоб беради ва Solarkeymark, EN 12897:2006, ITW, ICIM ва Din Certico каби сертификатлар билан қарғалатилган. Бу тайёрланган маҳсулотларга жаҳоннинг ҳар қандай бозори учун кенг йўл очарди. Айни кунда уларнинг Россия, Украина, Қозғистон, Қирғизистон, Тожикистон, Туркменистон ва Афғонистонга экспорт қилинаётгани ҳам бундан далолат бериб турибди.

Корхонада ишлаб чиқариш суръати пасайгани йўқ. Январ-май ойларида 1,8 миллион долларлик экспорт амалга оширилди. Йил якунигача кўрсаткичи 7 миллион долларга етказиш мўлжалланган.

Президентимиз 12 июнь кунги Олмазор туманига ташири доирасида "Next Generation Product" қўшма корхонаси фаолияти билан ҳам танишар экан, маҳсулотлар турини кўпайтириш, қўшимча иш ўринлари яратиш бўйича кўрсатмалар берди.

Мазкур топшириқни бажариш мақсадида корхона 2021-2023 йиллар мобайнида қўшимча 15,0 миллиондан сўм инвестиция қилиди. Биргина Сергели туманининг ўзида 19 минг 522 хонадонли 460 та кўп қаватли уй фойдаланишга топширилди. Уларнинг барчасини тежамкор электр қурилмалар ва қозонлар иссиқ сув билан таъминланган. Бу вазифани бажаришга

2019 йилнинг 18 июнида Президентимиз Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети ташири чоғида ўз йиллик таларихига эга мазкур олий ўқув юртида эришилган ютуқлар, олий таълим тизимида кечаётган янгиликлар хусусида гапирар экан, тизимни яхшилаш учун, биринчи навбатда, институт ва университетларда ишлаётган профессор-ўқитувчиларнинг моддий турмуш тарзини яхшилаш кераклигини ўқитирган ва Талабалар шаҳарчасида янги тилдаги шинам, кўп қаватли 6 та уй қурилиб, зиёлиларга топширилишини айтганди. Очиги, ўшанда биз бу гапга унча ишонмаган эдик. Мана, орадан ўтган 9 ой давомида Миллий университет ҳудудида 216 оиллага мўлжалланган 6 та уй қад кўтарди. Янги уйларга киратиб, Президентимизнинг зиёлилар ҳаётини яхшилаш ҳақидаги талаблари тез ва сифатли амалга ошаётганидан миннатдор бўлдик.

Янги қурилган уйларни кўздан кечиришда, давлатимиз раҳбари шу уйнинг соҳибларини суҳбатга тортиб, янги уйлар билан кўплагани учрашувга келган мен каби ҳамкасбларимни ҳам қувонтирди. Мен эса Миллий университетда қарийб 25 йилдан бери фаолият юритаётганим, дастлаб ётоқхона ва ижарада, сўнгги 20 йил ичида университетнинг хизмат хонасида яшаётганимни айтдим. Бошқа бир ҳамкасбим хорижий олий ўқув муассасасидан ўз юртига қелиб бок, шундай шинам уйлар билан

жадал суръатлар билан олиб берилаётган ислохотларнинг бир бўлиги, холос.

Талабалар шаҳарчасининг ўзида Инновацион ривожланиш вазири, Фанлар академиясининг Математика институти, янги технологиялар асосида хизмат қилувчи шифохона ва ишлаб чиқариш корхоналари қаторида профессор-ўқитувчилар учун уй-жой мажмуалари барпо этилиши илм билан ишлаб чиқаришни, инновация ва моддий турмушни бир-бирига яқинлаштиради. Айтиш мумкинки, шаҳарчада ўзига хос кластер усули жорий қилинди.

Президентимиз Олмазор туманига ташири сўнггида туман фаоллари, оқсоқол ва зиёлилари билан учрашиб, аҳолининг ҳозирги ҳолати, келажаги тўғрисида суҳбат қургани оммавий ахборот воситалари орқали маълум. Лекин мен мана шу кичик анжуманининг иштирокчиси сифатида Бош вазир ўринбосарлари, шаҳар ва туман ҳокимининг халқ олдида чиқиб хисобот берганини, Президентимиз бошчилигида келажақ ҳақида реал режалар ҳақида суҳбат қурганини 66 ёшга кириб илк бора кузатдим. Албатта, бундай учрашув ва суҳбатлар жадал суръатлар билан тараққиётда давом этаётган мамлакат ҳаётини соғломлаштириш, ривожланиш сари бориш, эртанги кунги ҳаёт тарзини белгилаш туман аҳолисининг ўз қўлида эканлигини таъкидлайди.

Янги уйларда яна ҳам фаолиятлироқ бўлиб, кўпроқ илм қилишга, ёшларга замонавий билимларни етказишга чоғланган олий ўқув юртилари профессор-ўқитувчиларининг давлатимиз раҳбарининг: "Сизларни, сизлар орқали бу ерда ашайдиган барча оқлаларни таъриқлайман, мана шу шинам, замонавий уйлар муборак бўлсин! Ўзим ҳам қишлоқдан келиб, 15 йил ижарада яшаган одам сифатида бу нарсанинг қадрини жуда хис қиламан... Ўқитувчилар уйли бўлиб, оиласидан кўнгли тўқ бўлса, касбига меҳр билан, Ватанга садоқат билан ишлайди. Бу уйлар сизларга буюрсин. Фарзандларингиз, невараларингиз ота-онам илмини таллаб кам бўлмади, деб юрсин", деган сўзлари янада самаралироқ меҳнат қилишга ундайди.

Тиббиёт

МИЖОЗЛАРГА ҚУЛАЙЛИК ЯРАТИШ бош мақсадимиз

Бошланиш 1-бетда

Давлатимиз раҳбари Олмазор туманига ташири чоғида клиникамизда бўлиб, унинг қурилиш лойиҳасига алоҳида эътибор қаратди. Бошқа объектларни лойиҳалаштиришда бу таърибани ўрганиш кераклигини таъкидлади. Муассасадаги энг илгор диагностика ускуналари ва бошқа тиббий асбобларни кўздан кечирди.

Клиникада урология, эндокринология, ЛОР, ультратовуш ташхиси, неврология, кардиология, офтальмология, терапия, физиотерапия ихтисосликлари бўйича консерватив даволаш ҳамда рақамли рентген, ОФЕКТ томография, суяк денситометри каби диагностика усуллари йўлга қўйилган.

Германиянинг Фрайбург, Туркиянинг Ёзиосмонпоша клиникалари, Россиянинг Н.И.Пирогов номидаги маркази ва МАГАТЭ ташкилоти билан ҳамкорлик алоқалари ўрнатилган.

Муассасада замонавий ускуналар билан ишлаб олидиган малакали кадрлар жамоасини шакллантиришга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Италия, Германия ва Венгриянинг малакали мутахассислари клиника шифокорлари учун доимий ўқув тренинглари ташкил этади ва беморларни бепул консултациядан ўтказишади.

Клиникада нуклеар тиббий хизмати Атом энергетикаси халқаро агентлиги (МАГАТЭ) назоратида ташкил этилган. Бу турли эндокрин ва онкологик касалликларнинг анатомик ва функционал ҳолатини диагностика қилишга замин яратди. Бу ерда радионуклидли текширувлар ўтказилади, радиотерапия ва операциядан кейинги даволашлар амалга

оширилади. Юртимиздаги Ядро физикаси институтидан диагностика ва даволашда ишлатиладиган радиоизотоплар олинмоқда. Мижозларга қулайлик яратиш масадида рўйхатга олиш, қабулга ёзилиш ва бошқа жараёнлар IT технологиялар орқали амалга оширилади.

Гемодиализ бўлими сурункали буйрак етишмовчилигига олиб келиши мумкин бўлган ва бошқа ички аъзоларнинг аниқ диагностикаси ҳамда даволаш ишларини бажаради. Бўлимда гемодиализ, гемодиализация ва плазмаферез каби операциялар амалга оширилмоқда.

Клиника мутахассислари суяк тўқимаси минерал зичлигини аниқлашнинг диагностика усули (суякнинг ультратовушли денситометри)ни ҳам муваффақиятли бажармоқда. Бу текширув орқали суяк тизими тўлиқ ўрганилиб, остеоопроз хавфи бор-йўқлиги аниқлаб олинади. Денситометрия ультратовуш қўллагша асосланган

Дилдаги гаплар

Янги уй остонасидаги ўйлар

Ҳамидулла БОЛТАБОВ,
Ўзбекистон Миллий университети профессори

Мамлакатимизда кечаётган ислохотлар кейинги уч йил ичида қанчалик ривож топгани ҳар бир юртодошимизга аён.

таъминланганини, яна бир ҳамкасбимиз эса сўнгги уч йил ичида олий таълим муассасалари профессор-ўқитувчиларининг олийк маоши қарийб 3,5 баравар ортагидан миннатдор эканини айтди.

Дарҳақиқат, аввало, кишининг уйида тинчи бўлиши, фарзандларининг оқилона турмушини таъминлаш ҳаётнинг муҳим талаби. Аммо мана шу оддий ҳақиқатга сўнгги 20-30 йил давомида унчалик жиддий эътибор берилмагани учун кўпчиликнинг илмга, меҳнатга бўлган иштиёқини сустайтиргани сир эмас. Олмазор туманидаги бугунги ўзгаришлар мамлакатда

жадал суръатлар билан олиб берилаётган ислохотларнинг бир бўлиги, холос.

Талабалар шаҳарчасининг ўзида Инновацион ривожланиш вазири, Фанлар академиясининг Математика институти, янги технологиялар асосида хизмат қилувчи шифохона ва ишлаб чиқариш корхоналари қаторида профессор-ўқитувчилар учун уй-жой мажмуалари барпо этилиши илм билан ишлаб чиқаришни, инновация ва моддий турмушни бир-бирига яқинлаштиради. Айтиш мумкинки, шаҳарчада ўзига хос кластер усули жорий қилинди.

Янгича ёндашув

ЗАМОНАВИЙ РАҚАМЛИ ТЕХНОЛОГИЯЛАР

Абдурауф ҚОРЖОВОВ,
иқтисодий шарҳловчи

Блокчейн, биткоин, криптоактив, криптобиржа... Оддий одамлар учун унчалик маъно қасб этмайдиган бу сўзларнинг амалий салмоғи жаҳон молия бозорида тобора ортиб бораётти. Юртимизда ҳам ушбу замонавий рақамли технологиялардан фойдаланишнинг оммалашиб кетиши кутилмоқда.

Ўзбекистон айти пайтда кўпгина соҳалар, жумладан, рақамли иқтисодиёт бўйича кенг қўлдан истифода қилинган амалга оширилган ва жадал ривожланаётган давлатлардан биридир. Нуфузли экспертлар фикрича, Марказий Осиёнинг юрағидега жойлашган, улкан салоҳиятга эга мамлакатимиз яқин йилларда бу борада дунёнинг илгор давлатларидан бирига айланиши мумкин.

Президентимиз имзолаган қарорлар бу борадаги саноат-харажатларга ҳаётий асос бўлса, Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутатлари томонидан муҳокама қилинган амалдаги қонунга ўзгартиришлар ҳуқуқий замин яратди. Чунки мазкур технологиялар кундалик ҳаётимизга тўғри ва қонуний асосда жорий этилса, жамиятни янада тараққий эттиришнинг янги имкониятлари кенгайиб бораверади.

Криптоактив, криптобиржа қандай фаолият турига киради?

Ҳақиқатан, бугунги кунда замонавий технологиялар ҳаётимизнинг барча жабҳаларига жадал кириб келяпти. Хусусан, онлайн тўловлар, электрон пуллар, мобил тўлов тизимлари билан бир қаторда криптоактивлар соҳаси ҳам кенгайиб бормоқда.

Криптоактивлар замонавий технологияларга асосланган тўлов ва ҳисоб-китоб тизими ҳисобланади. Бунда маблағлар банклар ёки бошқа турдаги воситачи ташкилотлар иштирокисиз бир фойдаланувчидан иккинчисига тўғридан-тўғри ўтказилиши мумкин. Криптоактивлар билан операцияларни амалга ошириш ва сақлаш, уларни яратиш билан боғлиқ жараёнлар тўлиқ автоматлаштирилган бўлиб, маълумотлар марказлашмаган тартибда блокчейн тизимида сақланиши уларнинг ишончлилик даражасини таъминлайди.

Криптоактивларни айирбошлаш, сотиб олиш ва сотиш учун

электрон майдонча тақдим этилган ташкилот криптобиржадир. Блокчейндаги қийматга эга ва эгаси бўлган қайдлар мажмуаси криптоактив саналади.

Криптоактивлар айланмаси ва криптобиржалар фаолиятига қийматли қўзғалар, биржалар ва биржа фаолияти тўғрисидаги қонун ҳужжатлари татбиқ этилмайди. Криптобиржа фаолияти билан мамлакатимиз ҳудудига шўба ёки бошқа қорхоналарни очиш орқали фақатгина чет эл юридик шахслари шугулланиши мумкин. Уларнинг устас жамғармасида энг кам ойлик иш ҳақининг 30 минг баравари миқдоридеги пул маблағи бўлиши ва шундан 20 минг баравари Ўзбекистоннинг тижорат банкида алоҳида ҳисоб varaғида захирага қўйилиши зарур.

Бундай фаолиятнинг ўзига хос хусусияти шундаки, юридик ва жисмоний шахсларнинг криптоактивлар айланмаси билан

боғлиқ операциялари, жумладан, норезидентлар томонидан амалга оширилган операциялар солиқ солинадиган объект ҳисобланмайди. Мазкур операциялардан олинган даромадлар эса солиқлар ва бошқа мажбурий тўловлар бўйича солиқ солинадиган базага киритилмайди.

Мамлакатимизда криптоактивлар айланмаси соҳасидаги фаолият Президентимизнинг 2018 йил 3 июлдаги "Ўзбекистон Республикасида рақамли иқтисодиётни ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги ва 2018 йил 2 сентябрдаги "Ўзбекистон Республикасида криптобиржалар фаолиятини ташкил этиш чора-тадбирлари тўғрисида"ги қарорларида белгиланган нормалар асосида ҳуқуқий тартибга солиб келинади. Бу ҳужжатларга

биноан, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Лойиҳа бошқаруви миллий агентлиги криптоактивлар айланмаси соҳасидаги, жумладан, криптоактивлар савдоси бўйича криптобиржалар яратиш фаолиятини лицензиялаш бўйича ваколатли орган ҳисобланади.

Ўтган йил охирида Марказий Осиёда биринчи криптобиржа Ўзбекистонда рўйхатга олинди ва Корея Республикасининг "Kobea Group" компанияси ана шундай фаолиятни амалга ошириш учун дастлабки лицензия эгаси бўлди. У "UzNEX" номи остида иш юритади. Мазкур бозорда миллий валюта, кредит карталари ва АҚШ доллари амал қилади. Юртимиз фуқароларига криптовалютани биржада сотиш ҳуқуқи берилади, хорижий резидентлар эса криптовалюта биржасининг Ўзбекистон қонунларида зид бўлмаган барча хизматларидан фойдаланиши мумкин.

Амалдаги қонунчиликнинг яна бир талаби

Мамлакатимиздаги амалдаги қонунчиликка қўра, барча турдаги пул маблағлари ёки мол-мулк билан боғлиқ бошқа операцияларни амалга оширувчи ташкилотлар жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштиришга, терроризмни ва оммавий қирғин қуролини тарқатиши молиялаштиришга қарши курашиш бўйича талаблари бажаришлари лозим.

Бироқ айти вақтда мазкур ташкилотлар рўйхатига криптоактивлар айланмаси соҳасида фаолиятини амалга оширувчи шахслар киритилмаган, — дейди Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутаты Ҳазраткул Ҳўжамқулов. — Бу ўз навбатида, шу йўналишда фаолият қўрсатувчи халқаро ташкилот — FATF талабларини тўғридан-тўғри бажаришда муаммо туғдиради. Айти вақтда, яъни 2020 йил давомида FATF томонидан мамлакатимиздаги ҳолат баҳоланаётганини инобатга олсак, бу борадаги мазкур қонун лойиҳасини қисқа муддатларда қабул қилиш лозим.

Шу боис, лойиҳа асосида "Жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштиришга, терроризмни молиялаштиришга ва оммавий қирғин қуролини тарқатиши молиялаштиришга қарши курашиш тўғрисида"ги қонуннинг 12-моддасига пул маблағлари ёки мол-мулк билан боғлиқ бошқа операцияларни амалга оширувчи ташкилотлар қаторига криптоактив айланмаси соҳасида фаолиятини амалга оширувчи шахсларни ҳам киритишга оид нормани жорий этиш назарда тутилмоқда.

Мазкур қонун лойиҳаси Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутатлари муҳокамасидан ўтди. Унинг қабул қилиниши мамлакатимизда криптоактивлар айланмаси соҳасида фаолиятини амалга оширувчи шахсларга нисбатан жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштиришга, терроризм ва оммавий қирғин қуролини тарқатиши молиялаштиришга қарши курашиш тўғрисидаги қонун ҳужжатлари талабларини бажариш мажбуриятини юклаш имконини беради. Криптоактивлар айланмаси соҳасида фаолиятни амалга оширувчи шахслар учун ички назорат қоидаларини қабул қилиш ва тасдиқлашга ҳуқуқий замин бўлади. FATFнинг терроризмни молиялаштиришга қарши курашиш борасидаги таъсирлари ва халқаро ҳужжатларнинг талабларини тўлиқ бажаришга имкон яратди.

Қимматбаҳо нарсалар ҳисобини юритиш китоби

товалюта (электрон пул) жўнатмалари учун фойдаланилапти. Кейинги пайтда у жаҳоннинг бир қанча мамлакатлари, шу жумладан, Ўзбекистонда ҳам қўллаб-солаларда фаол жорий этилмоқда. Масалан, ер кадастрини юритиш, тиббиёт қорхоналарида мижозларнинг анкеталарини сақлаш, давлат интерактив хизматларини ташкил қилиш ва ҳоказоларда.

Блокчейннинг афзаллиги унинг шаффоф, тезкор, соддалиги ва қийматида, — дейди техника фанлари доктори, профессор Равшан Аюпов. — Сиз криптовалюта ёки бирор маълумотни блокчейн орқали жўнатган бўлсангиз, бундай жўнатма ҳақида маълумотни ўзгартириш ёки қалбақлаштиришнинг умуман имкони йўқ. Чунки у бутун дунё бўйича юз минглаб компьютерлар томонидан тасдиқланади. Айтиш шундан тасдиқланади, мазкур маълумотнинг қўллаб-сўлатари сақланади. Жўнатма жараёни бор-йўғи бир неча дақиқа вақт олади ва банк жўнатмасидан

Блокчейн бир вақтнинг ўзида интернет орқали уланган бир қанча компьютерларда сақланадиган маълумотлар базаси ҳисобланади. Ҳозир ундан, асосан, крип-

бир неча ўн марта арзон. Агар сиз пул ёки маълумотни блокчейнда сақласангиз, ушбу қайдлар ҳеч қачон йўқолиб қолмайди ёки сохталаштирилмайди. Ҳеч қандай учинчи томон ёки воситачи иштирокисиз, тўлиқ шаффофлик ва ҳисоблар аниқлигининг математик қасолати таъминлаб берилади.

Биткоин — бу рақамли валюта, электрон банк тўлов тизими ҳам дейиш мумкин. Жаҳон бўйлаб криптовалюталарни чиқариш блокчейн технологияси асосидаги математик алгоритмларни қўлланган ҳолда компьютерлар ёки майнинг фирмалар ёрдамида амалга оширилади.

Биткоинни япониялик дастурчи Сатоши Накамото 2008 йилда уйлаб топган, деган фарз бор, — дея фикрини давом эттирди Равшан Аюпов. — 2009 йилда эса дастурга асос бўлган кодларни тармоқда жойлаштириш билан тўлиқ тайёр бўлган.

Биткоинни биринчи бор пулга айирбошлаш ўша йили содир бўлган. 5 долларга 5 050 биткоин сотиб олинган 2020 йил февраль ойида биткоин қиймати яна 10 минг доллардан ошган...

Халқаро тажрибанинг ҳуқуқий жиҳатлари

Криптоактивлар айланмаси соҳасини тартибга солиш турли давлатларда турлича амалга оширилмоқда. Ривожланган аксарият давлатларда улар молиявий активлар сифатида тан олинди, фуқаролик муносабатларида кенг қўлланилишига рухсат берилган.

Дунё миқёсида криптоактивларга нисбатан муносабат ижобий тарафга ўзгариб, уларни қонунийлаштириш ва ҳуқуқий тартибга солиш чоралари қўрилмоқда, — дейди Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутаты Ҳазраткул Ҳўжамқулов. — Масалан, 2020 йил март ойида Германия Молиявий назорат федерал бошқармаси (BaFin) 40 дан ортиқ банкдан келган муносабатларга асосан, криптоактивларни молиявий восита сифатида тан олди. 2019 йил май ойида Францияда криптобиржалар, айирбошлаш пунктлари, криптовалюталарни муомалага чиқариш ва уларни бошқариш хизматларини

қўрсатувчи ташкилотлар фаолиятини тартибга солиш учун қабул қилинди.

Шу билан бирга, уларни назорат қилиш чоралари ҳам қўрилмоқда. Европа Иттифоқининг 2018 йилда қабул қилинган ва 2020 йил январь ойидан қуча қирган AMLD5 йўриқномасига қўра, бугунги кунда Европанинг Германия, Франция, Италия, Испания, Швеция каби 28 та мамлакатда криптоактивлар айланмаси соҳасидаги компаниялар фаолияти устидан назорат ўрнатилган.

Мамлакатимизда криптоактивларни қонуний тартибга солиш ва мазкур соҳани ривожлантириш ишлари 2018 йилдан бери амалга ошириб келинапти. Жумладан, соҳага масбул ваколатли давлат органи аниқланган, 2018 йил 1 октябрдан бошлаб криптоактивлар айланмаси соҳасидаги фаолият лицензияланиши белгиланган бўлиб, Лойиҳа бошқаруви миллий агентлиги томонидан Криптобиржалар фаолиятини лицензиялаш тартиби тўғрисидаги низоом ҳамда криптобиржа фаолиятини амалга ошириш қоидалари тасдиқланган.

Қонунчиликда янгилик

Қутбиддин БУРХОНОВ,

Олий Мажлис Сенатининг Мудофаа ва ҳавфсизлик масалалари қўмитаси раиси

Мамлакатимизда инсон ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш, жамиятимизда ошқоқлик, ошқоралик, адолат тамойилларини қучайтириш борасида муҳим чора-тадбирлар амалга оширилмоқда.

"Ўзбекистон Республикасининг Жиноят-ижроия кодексига маҳкумларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатлари ишончли ҳимоя қилинишини таъминлашга қаратилган ўзгаришлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисида"ги қонун бу борадаги ишларнинг мантйқий давоми бўлди. Ушбу қонун Олий Мажлис Қонунчилик палатаси томонидан қабул қилиниб, ўз ваколати доирасида ҳал қилиш учун Олий Мажлис Сенатига юборилди.

Ўз навбатида, Сенат томонидан мазкур янги қонуннинг мазмун-моҳиятини халқимизга етказиш мақсадида кенг омма иштирокида муҳокама ташкил қилинди. Виллоятларда бўйича Испания, Жанубий Корея, Туркия, Франция, Эстония, Япония каби давлатларнинг илгор тажрибаси батафсил ўрганиб чиқилди ва шу

аснода замон талабига мос қонун ишлаб чиқилди.

Янги қонунда жазо муддатини ўташ давомида маҳкумларнинг шахсий ҳавфсизлигини таъминлашга қаратилган чоралар кенгайтирилмоқда. Жумладан, озодликдан маҳрум этишга ҳукм қилинган шахснинг ҳавфсизлигига таҳдид юзага келган тақдирда у ўз шахсий ҳавфсизлигини таъминлаш тўғрисидаги ариза (хабар) билан жазони ижро этиш муассасаси ёки органининг ҳар қандай ходимида мурожаат қилишга ҳақлиқлигига оид янги меъёр белгиланган. Шунингдек, маҳкумнинг аризаси (хабар) олинганда зудлик билан шахсий ҳавфсизлигини таъминлаш чоралари қўрилиши шартлиги киритилган.

Амалдаги кодекснинг 67-моддасида озодликдан маҳрум этишга ҳукм қилинган шахслар, уларнинг буюмлари ва қийматлари, шунингдек, жазони ижро этиш муассасаларининг объектлари ва хоналарини тинтув қилиш ҳамда қўздан кечирилиши мумкинлиги, шахсий тинтув маҳкум билан бир жинсдаги шахс номидан амалга оширилиши, турар жой биноларини уларда

маҳкумлар бўлган чоғда тинтув қилишга кечиктириб бўлмайдиган ҳоллардагина йўл қўйилади, деб қўрсатилган.

Янги таҳрирда эса тайёрланаётган ёки содир этилаётган жиноятлар, тақиқланган нарсалар ва буюмлар сақланаётгани ҳақида ахборот келиб тушган ҳолларда, жазони ижро этиш муассасаларининг турар жойларини уларда маҳкумлар бўлганда тинтув қилишга йўл қўйилиши, тинтув чоғида жисмоний куч ва маҳсус воситалар ишлатиш тақиқланиши белгиланмоқда. Янгида киритилаётган бу каби нормалар тегишли муассасаларда жиноят содир этилишига йўл қўймаслик, бундай муассасаларда қонуний ҳатти-ҳаракатларнинг олдини олишни таъминлайди.

Шунингдек, янги қонунда маҳкумларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини янада кенгайтириш мақсадида вояга етмаганларнинг ота-онаси ёки уларнинг ўрнини босувчи шахслар билан учрашувларидаги амалдаги чекловлар бекор қилинмоқда. Маҳкума аёлларнинг вояга етмаган фарзандлари билан учрашувларининг алоҳида тартиби белгиланган.

Жумладан, маҳкума ҳомиладор аёллар ва боласи бор аёллар учун қўшимча ҳуқуқлар киритилмоқда. Яъни маҳкума аёлларга вояга етмаган болалари билан бир йил ичида тўрт марта, муддати беш суткага бўлган узоқ муддатли учрашув, манзил-қонияларда сақланаётганларга эса муассаса ҳудудидан ташқарида яшаш имконияти билан узоқ муддатли учрашувлар чекланмаган миқдорда берилган.

Киритилган янги қўшимчаларга қўра, маҳкума аёлларнинг вояга етмаган болалари билан учрашувлари Жиноят-ижроия кодексига белгиланган учрашувлар сони ҳисобига қирмайди. Бундан ташқари, уларнинг илтимосига қўра, болалар уйларидаги вояга етмаган фарзандлари билан учрашувида рухсат берилади. Бу имкониятлар ҳаёт сўмоқларига адашган опа-сингилларимизни тезроқ фарзандлари, оилалари бағрига қайтаришга хизмат қилади.

Қонунда маҳкумларни жазо ўташи даврида адолатли мезонлар асосида рағбатлантириш чораларини қўллаш тартиби ҳамда бу чораларни қўллаш

комиссиясининг иш фаолияти белгиланган бўлиб, Хусусан, жазони ижро этиш муассасаларида тузиладиган комиссиянинг фаолияти ҳамда унинг таркибига ким кириши аниқ ёритиб берилди. Масалан, комиссия таркиби жазони ижро этиш муассаса ходимлари, шунингдек, жамоатчилик вакиллари орасидан камида саккиз нафар аъзодан иборат таркибда тузилиши, жамоатчилик вакиллари комиссия аъзолари умумий сонининг тенг ярмида учрашувларга оид меъёрлар ҳам аниқ белгиланган бўлиб, бу жуда муҳим жиҳат, чунки ундан тузулиш йўлига турган инсонларга нисбатан тарбиявий таъсир, ўрни келганда рағбатлантирувчи восита сифатида ҳам фойдаланиш мумкин. Жумладан, амалдаги таҳрирда маҳкумнинг илтимосига қўра, узоқ муддатли учрашув қисқа муддатли учрашув ёки телефон орқали сўзлашувга, қисқа муддатли учрашув эса телефон орқали сўзлашув билан алмаштирилиши мумкинлиги белгиланган.

Янги таҳрирда эса маҳкумнинг илтимосига қўра, узоқ муддатли учрашув, қисқа муддатли учрашув ёки масофали видеоучрашувга ёхуд телефон орқали сўзлашувга, қисқа муддатли учрашув эса масофали видеоучрашувга ёки телефон орқали сўзлашувга алмаштирилиши мумкинлиги қўрсатилган. Масофали видеоучрашувлар Жазони ижро этиш муассасаси ва органи томонидан ташкил қилинади. Видеоучрашув ҳимояланган алоқа каналлари бўйича видеоконференция тизими орқали амалга

оширилади. Демак, янги таҳрирда мулоқотнинг замонавий тури — видео-конференцалоқа киритилди. Бу ҳам маҳкумлар учун муҳим янгилик. Зеро, яқинларнинг дийдори тузулиш йўлига ўтган инсонлар учун энг катта рағбат, энг катта турткидир.

Рағбат ҳар бир инсонни эзгу ишларга ундовчи муҳим мезон саналади. Айтиш, ҳаётда адашиб хатога йўл қўйган маҳкумлар учун бу тушуنча янада қимматлидир. Шу маънода, жазони ижро этиш жараёнида намунали ҳулқ-атворда бўлиш, меҳнатга ва таълимга виждонан ёндашиш, тарбиявий тадбирлар ўтказишда фаол иштирок этиш, муассасанинг ички тартиб-қоидаларига астойдил риоя этидиганларнинг бундай ижобий фазилатлари эътироф этилиши бошқаларга ҳам ижобий таъсир этиши табиий.

Қонунчиликда бу борада ҳам аниқ механизмлар бўлиши муҳим аҳамиятга эга. Янги қонунда амалдаги қонундаги рағбатлантириш турлари ва миқдори тўлиқ сақланиб қолгани, қайси мезонлар асосида рағбатлантириш чоралари қўлланилиши белгиланди. Маҳкумларнинг ҳулқ-атворлари белгиланган мезонларга мувофиқ бўлмаган тақдирда, уларга нисбатан рағбатлантириш чоралари қўлланилмайди. Бу эса тегишли муассасаларда жазо муддатини ўтаётган инсонларга нисбатан адолатли бўлиш, уларнинг тузулиш ва жамиятга қайтиш йўлидаги ҳулқ ва ҳатти-ҳаракатларида муносиб баҳо берилишига хизмат қилади.

Қонуннинг қабул қилиниши маҳкумларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини кенгайтириш ҳамда қонуний манфаатларини ишончли ҳимоя қилиш, шунингдек, жазони ижро этиш тизимида шахсни ахлоқдан тузатиш ва жамиятга ижтимоий мослашувини амалга оширишда муҳим омил бўлади.

Онлайн конференция

Ҳамжиҳатлик мақсадлар муштараклигига хизмат қилади

Камолиддин Бехзод номидаги Миллий рассомлик ва дизайн институтида “Глобализация шароитида санъатда умуммиллий ўзига хослик муаммолари” мавзусида халқаро илмий конференция бўлиб ўтди.

Видеоанжуманда санъат ва маданият йўналишидаги олий ўқув юртининг профессор-ўқитувчилари ҳамда Россия, Малайзия, Германия, Болгария, Литва, Беларусь, Арманистон, Молдова, Қозғистонда фаолият юритаётган

тадқиқотчилар ўз маърузалари билан иштирок этдилар.

Видеоанжуманда давлатимиз раҳбарининг жорий йил 21 апрелдаги “Тасвирий ва амалий санъат соҳаси самардорлигини янада оширишга доир

чора-тадбирлар тўғрисида”ги қарори, унинг мазмун-моҳияти ва долзарблиги бугунги кунда муҳим аҳамият касб этиши қайд этилди.

Тадбирда бадий таълим соҳасидаги муаммолар, глобаллашув шароитида ранг-тасвир, ҳайкалтарошлик ва дизайн соҳаларидаги жараёнларга бағишланган маърузалар тингланди. Ҳозирги кунда долзарб аҳамиятга эга бўлган масала — меъморий ёдгорликларни сақлаш билан боғлиқ муаммолар ҳам таҳлил қилиниб, бу борада хорик давлатларда шаклланган тажрибаларни маҳаллий шароитда қўллаш йўллари кўриб чиқилди. Амалий санъатда замонавийлиқни акс эттириш масаласи ҳам анжумандаги асосий муҳокама мавзуларидан бирига айланди.

Тасвирий ва амалий санъат, дизайн соҳасида юз бераётган миллий ўзига хослик масалалари билан боғлиқ муаммолар, шунингдек, замонавий бадий жараёнларда кечаётган асосий тамойилларни аниқлаш каби долзарб масалаларда маърузалар қилиниб, уларнинг таҳлили бўйича фикр-мулоҳазалар билдирилди.

Нодирбек САЙФУЛЛАЕВ,
Камолиддин Бехзод номидаги Миллий рассомлик ва дизайн институти ректори, тарих фанлари номзоди, доцент:

Ушбу видеоанжумандаги илмий маърузалар ва тадқиқотлар натижалари соҳанинг етакчи олимлари, ёш тадқиқотчиларнинг илмий ва ижодий салоҳиятини мустаҳкамлашга, келгусидаги тадқиқотлар самардорлигини оширишга қаратилгани билан ҳам аҳамиятли бўлаётди. Хорижий мамлакатлар билан бадий таълим тизимидаги муаммо ва вазифаларнинг умумийлиги, соҳага оид замонавий информациялар ва тажриба алмашувининг зарурлиги, бинобарин, соҳаларга оид масалаларни илмий идрок этиш институти томонидан олиб борилаётган тадқиқотлар натижаларини дунё миқёсига олиб чиқишга ёрдам беради.

Светлана ГРАЧЕВА,
И.Е.Репин номидаги Санкт-Петербург давлат академик ранг-тасвир, ҳайкалтарошлик ва архитектура институти декани, санъатшунослик фанлари доктори:

— Видеоанжуманда тадқиқотчилар томонидан муҳокамага қўйилган масалаларнинг умумий жиҳатларини таҳлил этиш ҳозир бутун дунёда глобализация жараёнлари натижасида айрим миллий маданиятларнинг йўқ бўлиб кетиши мумкинлигини кўрсатмоқда. Бу муаммони ҳал этиш янги ишлаб чиқилган илмий модель ва механизмлар зарурлигини таъкидлади.

Санкт-Петербург бадий муҳитида доимо академик санъат анъаналари муҳим роль ўйнаган. Ҳарбадаги санъат академияларидан фарқи равишда, замонавий санъат билан боғлиқ тажрибаларда муайян ёндашув шаклланган ва ҳамон сақланиб келмоқда. Ўзбекистонда бадий таълим соҳасидаги муаммо ва вазифаларнинг жаҳонда кечаётган бадий жараёнлар билан умумий жиҳатлари мавжудлиги диққатга сазовордир. Хусусан, Ўзбекистонда тасвирий санъатга бўлган эътибор, уни илмий жиҳатдан тадқиқ этиш замонавий илм-фан олдида турган муҳим масалалардан бири ҳисобланади. Замонавий бадий жараённинг ривожланишида миллий ўзига хослик масалаларининг ролини аниқлаш бутун жаҳон тасвирий санъати доирасида Ўзбекистон ранг-тасвир санъатига ҳолисона баҳо бериш имкониятини яратди.

нига эга бўлганимдан жуда хурсандман. Мамлакатимизда юритилаётган ёшларга оид сиёсат — ёш ижодкорларни муносиб тарбиялаш, уларнинг ижодий имкониятлари учун кенг йўл очиб бериш долзарб вазифаларидан бирига айланди.

Таълим тизимида рақамли иқтисодиёт сифатли амалга оширилган бунга яққол мисолдир. Ўзбекистонда сўнгги йилларда санъат ва маданиятга бўлган эътибор, бадий таълим тизимидаги ижобий ўзгаришлар, айниқса, ёш ижодкорларни қўллаб-қувватлаш, уларнинг халқаро илмий анжуманлар доирасида ўз фикр-мулоҳазаларини дадил айти олишида намён бўлмоқда. Бунда ижодкор шахси ҳамда ижодий жараён билан боғлиқ замонавий тадқиқотлар катта аҳамиятга эга.

Йенс ЙОРДАН,
Германиядаги Веймар Баухауз университети профессори:

меъморлик, тасвирий ва амалий санъат, дизайн соҳалари муаммоларини Ўзбекистон олимлари ва санъатшунослари — ҳамкасбларимиз билан муҳокама қилиш имко-

Элис МОХТАР,
Малайзиядаги Султон Идрис педагогика университети профессори:

— Ўзбекистонда санъат соҳасига қаратилаётган катта эътибор ва рағбат миллий санъатни жаҳонда тарғиб қилиш билан чегараланмай, унинг умуминсоний хусусиятлари ошишига кенг йўл очмоқда. Биз шундай тарихи бой ва миллий қадриятлар улугланаётган юрт билан ҳамкорлик алоқалари кенгайиб бораётганидан жуда мамнунмиз. Таъкидлаш жоизки, ҳозир замонавий Ўзбекистон тасвирий ва амалий безас санъати, дизайн соҳаларидаги янги шаклланинг генезиси ва тараққиёти ўзига хос ноёб тарихий-маданий феномени ташкил этмоқда. Фарҳан шаклланган барқарор асрий эстетик анъаналарга

эга ҳудудда глобал маданият трансформациялар бўлиб ўтмоқда. Ушбу ҳолатлар дунёда кечаётган глобаллашув жараёнлари билан ўзаро оммалаштиришга қаратилган. Халқаро конференцияда ушбу мавзунинг ёритилиши билан бир қаторда, Ўзбекистон тасвирий санъати билан яқиндан танишиш имконияти пайдо бўлди.

“Янги Ўзбекистон” мухбири
Гуличеҳра ДУРДИЕВА ёзиб олди.

Татьяна ЛИТВИНОВА,
Беларусь Республикаси Гомель шаҳри сарой-боғи музейи бўлими мудири, санъатшунослик фанлари номзоди:

— Марказий Осиёда бадий таълим соҳаси бўйича етакчи ўринга эга бўлган Камолиддин Бехзод номидаги Миллий рассомлик ва дизайн институти билан онлайн тизимда тажриба алмашиш имкони борлиги жуда ҳам қувонарлидир.

Ҳозирги кунда Ўзбекистондаги жадал ислохотлар жараёнида бадий маданият, маънавий қадриятлар ва анъаналарга бўлган муносабат устувор йўналишлардан бирига айланиб бораётган таҳсинга сазовордир. Бу эса, ўз навбатида, санъатшунослик, бадий танқидчиликдан бадий мерос масалаларини янги нуқтаи назари асосида

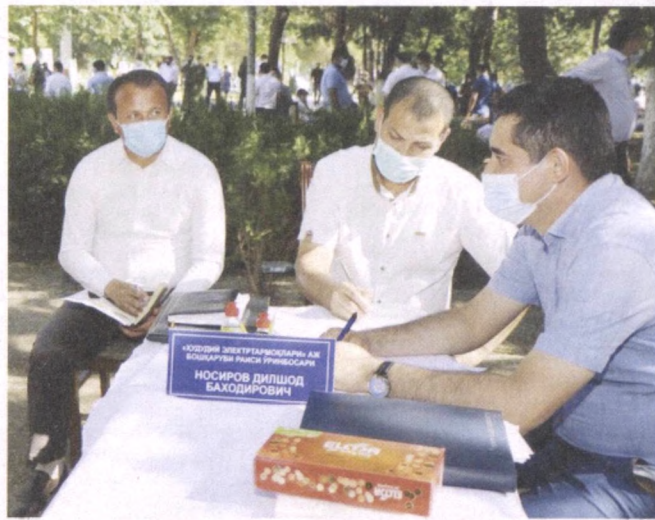
қайта муҳокама этишни тақозо этади. Чунки ушбу тамойил халқнинг истиқболини белгилайдиган гоёлар мажмуи ва жамият тараққиётининг муҳим омилларидан биридир. Шу сабабли жаҳон санъатшунослик фани тараққиётининг ҳозирги босқичида тасвирий ва амалий безас санъати учун сифат жиҳатдан янги назарий таҳлилий ёндашув муҳимлиги намён бўлмоқда. Айни қоронавирус пандемияси шароитида мамлакатимизда тасвирий ва амалий санъат, дизайн соҳаларида бағишланган ушбу халқаро конференция соҳа мутахассисларига Ўзбекистон бадий таълим мактаби юксак нуфузга эга эканлигини яна бир бор намён этди.

Халқ қабулхонаси

Одамлар дарди тингланиб, муаммолари ҳал этилди

Шухрат ХАДЖАЕВ,
журналист

Халқ дардини тинглаш, юртдошларимизнинг ҳукумат идораларига бўлган ишончини янада мустаҳкамлаш, энг кўп мурожаатлар келиб тушаётган соҳалар бўйича аҳолини қийнаётган мавжуд долзарб муаммоларни тезкор бартараф этиш, уларга бевосита жойида ечим топиш, бу борада аниқ ва тезкор чоралар кўриш ҳамда “Жисмоний ва юридик шахсларнинг мурожаатлари тўғрисида”ги қонун ижросини таъминлаш мақсадида Қашқадарё вилоятига ташриф буюрган Республика ишчи гуруҳи аъзолари вилоятнинг Қарши ва Шаҳрисабз шаҳарлари ҳамда Касби, Муборак, Шаҳрисабз, Яқкабоғ туманлари марказларида фуқаролар билан сайёр қабуллар ташкил этди. Юртдошларимиз билан уларни қийнаётган, жойларда ҳал бўлмаётган муаммолар юзасидан суҳбатлар ўтказди.

Карантин қоидаларига тўлиқ риоя қилинган ҳолда ташкил этилган сайёр қабулда Президент Администратсияси, Олий суд, Бош прокуратура, Ички ишлар, Мақтабга таълим, Маҳалла ва оилани қўллаб-қувватлаш вазирликлари, Марказий банк ва бошқа республика ташкилотлари, идоралари масъуллари, вилоят ҳудудий бошқармалари раҳбарлари, туман ҳокимлари, вилоят ва туманлардаги сектор раҳбарлари Қарши шаҳри, Қарши, Касби, Муборак, Косон, Шаҳрисабз, Китоё, Яқкабоғ,

Чироқчи туманларида истиқомат қилувчи фуқаролар мурожаатларини тинглади.

— Мамлакатимизда аҳоли мурожаатларини ўрганиш ва ечими борасида кейинги уч йилда алоҳида янги тизим яратилган. Бу тизимнинг афзаллиги шундаки, авваллари мурожаатларга хат кўринишида жавоб берилган бўлса, ҳозир муаммолар жойларнинг ўзига бориб ўрганилмоқда ҳамда бартараф этилмоқда. Бу галги сайёр қабул ҳам пандемия даври бўлишига қарамай,

вазирликлар ва юқори ташкилотлар масъулларининг халқ дардини тинглаш ҳамда муаммоларига ечим топиш йўлидаги ишларида тўққонлик қилмади, — дейди Республика ишчи гуруҳи аъзоси, маҳалла ва оилани қўллаб қувватлаш вазирлиги ўринбосари Элмира Боситқонова.

Республика ишчи гуруҳи томонидан шаҳар ва туман марказларида ўтказилган сайёр қабулларда вилоят иқтисодий-иқтисодий ҳаётининг турли соҳаларида мавжуд бўлган ҳамда вазирлик ва идоралар фаолияти доирасида ечимини қутаётган масалалар бўйича 731 нафар фуқаронинг мурожаати муҳокама қилинди. Уларнинг аксар қисми бандликка қўмақлаштириш, уй-жой ва ер ажратиш, коммунал хизматлардаги камчиликлар, сифатли тиббий ёрдамга муҳтоқлик, тоза ичимлик сув, газ ва электр таъминотидаги ўзгаришлар, кредитлар олиш жараёнидаги қийинчиликлар, йўллар ва кўприклардаги носозликлар тўғрисида эканлиги маълум бўлди.

312 нафар фуқаронинг муаммоси тегишли вазирликлар ва маҳаллий ташкилотлар масъуллари томонидан ёки идоралараро келишувлар асосида шу жойнинг ўзида ижобий ҳал қилинди, 140 нафар фуқарога ҳуқуқий маслаҳатлар берилди, 292 нафар фуқаронинг мурожаати кўриб чиқиш учун назоратга олинди.

— Мен узоқ йиллардан буён оилавий тадбиркорлиқни йўлга қўйиш ва хотин-қизларни иш билан таъминлаш учун ҳаракат қиламан, — дейди Косон туманининг “Жиззалик” маҳалласида яшовчи Инобат Аслонова. — Аммо моддий имкониятнинг етмаслиги сабабли бу ишда қийинчиликлар мавжуд эди. Ушбу масала юзасидан сайёр қабул ташкилотчиларига мурожаат қилдим. Муаммо шу ернинг ўзида ҳал қилинди ва тадбиркорлик фаолиятини йўлга қўйишим учун 40 миллион сўм кредит маблағи ажратилди.

Сайёр қабулга келган ногиронлиги бор, тиббий кўмакка муҳтож фуқароларга вилоят ва туман ҳокимликлари томонидан ногиронлик аравачалари топширилди, тиббий ёрдам кўрсатиш тўғрисидаги ҳужжатлар шу жойнинг ўзида расмийлаштириб берилди.

Битирув — 2020

Ёш офицерларга диплом топширилди

Лутфулла СУВОНОВ,
“Янги Ўзбекистон” мухбири

Ўзбекистон Республикаси Фавқулодда вазиятлар вазирлиги академиясида битирувчи курсантларга диплом ва лейтенант унвонини тантанали топшириш маросими бўлиб ўтди.

Тадбирда сўзга чиққан Ўзбекистон Республикаси Президенти маслаҳатчиси, Фавқулодда вазиятлар вазирлиги генерал-лейтенант Турсинхон Худайбергенов ҳамда академия бошлиғи генерал-полковник Қобул Бердиев мамлакатимизда олий маълумотли мутахассис кадрларни бир томонлама етук, масъулият ва ҳурчилик учун ҳис қиладиган ҳамда ўз касбини севиб ардоқлайдиган, фидойи инсонлар қилиб тарбиялаш учун барча имкониятлар яратиб берилаётганини алоҳида таъкидлади.

Қайд этилганидек, сўнгги йилларда олий таълим муассасалари илмий салоҳиятини мустаҳкамлаш, олий таълимда илм-фанни янада ривожлантириш, унинг академик илм-фан билан интеграциялашувини кучайтириш, олий таълим муассасалари профессор-ўқитувчиларининг илмий тадқиқот фаолияти самардорлиги ва натижадорлигини ошириш, иқтидорли талаба-ёшларни илмий фаолият билан шуғулланишга кенг жалб этишга алоҳида эътибор қаратиб келинмоқда.

Мамлакатимиздаги ислохотлар жараёнида фавқулодда вазиятларнинг олдини олиш соҳасида кадрлар тайёрлаш масаласига қара-

тилаётган эътиборни ҳам алоҳида қайд этиш жоиз.

Президентимизнинг 2019 йил 10 апрелдаги “Ўзбекистон Республикасида фавқулодда вазиятларнинг олдини олиш ва бартараф этиш ҳамда ёнгин хавфсизлигини таъминлашнинг сифат жиҳатидан янги тизимини жорий этиш тўғрисида”ги фармони бу борада алоҳида аҳамият касб этаётди.

— Бугун биз, ёш офицерларнинг қувончимиз чексиз, — дейди битирувчи лейтенант Илҳомжон Бокиев. — Бизни воёга етказган ота-оналаримизга, таълим-тарбия берган устозларимизга савиямиз миннатдорчилигимизни билдирамиз. Албатта, халқимизнинг тинч-осуда ҳаётини асрашдек шарафли касб бўлмаса керак, мен ана шундай касбини эгаллаганимдан хурсандман. Яратиб берилаётган кенг имконият

ва қулай шарт-шароитларга жавобан, хизмат фаолиятимда фавқулодда вазиятларнинг олдини олиш ҳамда ёнгин хавфсизлигини таъминлаш йўлида бор куч-ғайратимни сафарбар этаман.

— Бугун фарзандим Жавлонбек Иммижонов мустақил ҳаётга йўл олаётганидан бошим кўкка етди, — дейди Фотима Сиддиқова. — Турмуш ўртоғим шу соҳада хизмат қилгани учун оиламизда ушбу касбга хос бўлган муҳит шаклланган, болаларим шу руҳда воёга етган. Ишонамankи, фарзандларим отаси ишини муносиб давом эттиради. Ватанимиз ва халқимиз хизматида бўлиб, мустақил юрт осойишталигини таъминлашга қодир офицер бўлади.

Тадбирда янграган Ватанимиз мадҳ этувчи куй-қўшиқлар барчага манзур бўлди.

Адиблар хиббонидаги ўйлар

“БУТУН КУЧНИ ХАЛҚ ИЧИДАН ОЛАЙЛИК...”

Хамид Йўлдошев оған сурат.

Баҳодир МАТЛУБОВ,
Ўзбекистон Республикаси
ИИВ академияси бошлиғи,
генерал-лейтенант

Дунё ижтимоий-иқтисодий
жиҳатдан таранглашиб
турган бугунги мураккаб
вазаятда тараккиятнинг
кўш қаноти —
маънавиятни юксалтириш
ҳамда маданият ва
санъат соҳасининг
жамият ҳаётидаги
ўрнини мустаҳкамлаш
масалаларига эътибор
янада кучайди.

Президентимиз Шавкат Мирзиёев
Адиблар хиббонида ёзувчи ва шоир-
лар, зиёвлар ҳамда олий таълим
муассасалари ректорлари билан дил-
дан, самимий суҳбатлашар экан, ушбу
маскани адабиёт, маърифат ҳамда
маданият масканига айлантириш, ҳар
бир олий ўқув юртинини ушбу сиймо-
ларга бириктириб, бу ерда очик дарс-
лар, маърифий тадбирлар ўтказиш
ташаббуси билан чиқди.

Ватандошимиз, миллатимиз фидо-
йларидан бири Абдулҳамид Чўлпон-
нинг ҳаёт ва ижод йўлини кенг ўрганиш
ва тарғиб қилиш Ўзбекистон Респуб-
ликаси ИИВ академияси жамоасига юк-
латилди. Президентимиз, шунингдек,
хиёбон билангина чекланиб қолмаслик,
буюк адибларимиз ижодини чуқур ўр-
ганиш, уларнинг ибратли ҳаёт йўллари
ҳақида китоблар, сахна кўринишлари
ва фильмлар, янги асарлар яратиш за-
рурлигини белгилаб берди.

Дарҳақиқат, буюк тарихимизга назар
ташласак, миллат, эл-юрт тақдирига

куйиниш, миллий гурур, ор, номус учун
бел боғлаб майдонга чиқиш улуг халқ-
мизга хос азалий одат.

2016 йилнинг 1 ноябрь куни Анди-
жон вилояти сайловчилари билан уч-
рашувида давлатимиз раҳбари Абдул-
ҳамид Чўлпон тўғрисида гапириб: “XX
аср бошларидаги миллатимиз тақдир-
ни, унинг бошига тушган фожияларни,
озодлик ва эркинлик қадрини ҳеч ким
бу мумтоз шоиримиз каби юксак парда-
ларда куйлаган эмас. Эл-юрт тақдир
учун куйиниб, тиним билмай яшайдиган
ана шундай ажойиб инсонларнинг
давомчилари янги Ўзбекистоннинг ҳар
бир фуқароси бўлиши керак”, деб таъ-
кидлаган эди.

Бугунги ҳавф-хатарлар шундоқ ҳам
безовта дунёнинг ташвишларини кў-
пайитираётган таҳликали даврда буюк
аждодларимизнинг ҳаёти ва ижоди-
ни ўрганиш орқали ҳавф-хатарларга
нисбатан сабот ва шижоат билан тура
оламиз. Чунончи, Чўлпон асарлари ҳам
инсонни тонг юлдузи каби уйғонишга
даъват этади.

Шоирнинг “Бутун кучни халқ ичидан
олайлик, кучоқ очиб халқ ичига борай-
лик” ёки йиллар давомида ўқиш ман
этилган оловли сатрлари онгимизда
жонланади:

Халқ денгиздир, халқ тўлқиндир,
халқ кучдир,
Халқ исёндир, халқ оловдир, халқ
ўчдир...

Чўлпон одамларимизнинг саводхон,
билимли ва маърифатли бўлишини,
миллат мустақиллигини орзу қилган ва
унга интилиб яшаган.

Адиб очеркнавис ва публицист сифа-
тида ҳам баракали ижод қилди. 1914-
1917 йилларда у “Баҳор овуллари”,
“Уш”, “Ватанимиз Туркистонда темир
йўллар” ҳамда “Дўхтур Муҳаммадиёр”
асарлари билан маданият ва маъри-
фат тарғиботчиси сифатида майдонга
чиқди. Октябр тўнтарышидан кейинги
1920-1924 йилларда ҳаётида содир бў-
лаётган хуш ва нохуш ўзгаришларни
қаламга олди. Унинг “Йўлда бир кун-
дуз”, “Йўлда бир кеча”, “Шарқ поезди
келди”, “Шарқ уйғонган”, “Чимкент”, “Ку-
турган мустамлакачилар”, “Йўл эсда-
лиги” сингари ўнлаб саёҳат очерклари
ва публицистик мақолалари яратилди.
Мазкур асарларда фуқаролар уруши
даври офатлари, фожиялари меҳнат-
каш халқни жабрлагани қораланади.

Чўлпоннинг “Кеча ва кундуз” романи
1934 йилда ёзиб тугатилган. Унинг би-
ринчи боби 1935 йили “Совет адабиё-
ти” журналининг январь сониди “Кон-
курсга келган материаллар” рукнида
“Ҳамал келди — амал келди” сарлавҳа-
си билан чоп этилган.

Роман аслида икки китобга мўлжал-
лангани айтади. Унинг “Кеча” деб
номланган биринчи китоби 1933-1934
йилларда ёзиб битирилган, 1936 йилда
китоб ҳолида босилиб чиққан. Биринчи
китобда тасвирланган воқеалар 1910-
1916 йиллар оралиғида рўй беради.

Унда Биринчи жаҳон уруши арафаси
ва уруш давридаги Туркистон халқла-
рининг оғир, аянчли турмуши, миллий
уйғониш жараёнининг бошланиши тў-
ғрисида ҳикоя қилинади. Роман хали
босилиб чиқмасдан туриб, Ўзбекистон
ССР ташкил этилганлигининг 10 йил-
лиғига (1934 йилда) бағишланган тан-
ловда рағбатлантирувчи мукофотга са-
зовор бўлган. Ўзбекистон Қаҳрамони,
профессор Озод Шарафиддиновнинг
ёзишича, романинг “Кундуз” деб атал-
ган иккинчи китоби ёзилган бўлса ҳам
бизгача етиб келмаган.

“Кеча ва кундуз” романида адиб
Ўзбек халқининг XX аср бошларидаги
ҳаётини бадиий гавдалантиришни мақ-
сад қилиб қўйган ва бунга тўла эришган
— у Туркистоннинг зулмга, жаҳолатга,
адолатсизлик ва ҳақсизликка тўла ҳаё-
тини очиб берган. “Кеча ва кундуз” Тур-
кистоннинг тарихий тақдирини бадиий
ифодалаган асардир.

Чўлпон драматург сифатида ҳам
салмоқли ижод қилган. Унинг “Халил
фаранг”, “Чўрининг исёни” каби кичик
пьесалари, “Уртоқ Қаршибоев”, “Муш-
тумуз” каби етук драмалари ҳамда
кўп вақт сахнадан тушмаган “Ерқино”
пьесаси машҳур бўлган. Шунингдек,
рус ёзувчиси В.Ян билан ҳамкорликда
“Хужум” драмсини яратган.

Чўлпон адабий танқид соҳасида
“Шуро ҳукумати ва садон нафиса”,
“Адабиёт недур?” каби мазмунли ма-
қолалар ҳам ёзган. Шунингдек, Чўлпон
моҳир таржимон сифатида М.Горький-
нинг “Она”, А.С.Пушкиннинг “Дубров-
ский” қиссаси ва “Борис Годунов” каби
пьесалари ҳамда В.Шекспирнинг маш-
ҳур “Ҳамлет” ини ўзбекчага ўтирган.

Афсуски, Чўлпон ҳам халқимизнинг
бошқа кўпгина асл фарзандлари каби
Сталин қатагонининг қурбони бўлди.
Утган асрининг 30-йилларидаги ижодий
муҳит даҳшатли эди. Аммо айрим ёзув-
чилар унинг кутқусига учиб, эътиқодла-
рига хиёнат қилганлари, имондан воз

кечганлари йўқ. Улар орасида Чўлпон
ҳам бор эди. “Кеча ва кундуз” романи
босилгач, кўп ўтмай — 1937 йил 14 июль
куни Чўлпон қамоққа олинади. Ҳеч қан-
дай далил-исбот бўлмаса-да, унга “халқ
душмани”, “миллатчи”, “аксизлўровий”
каби айблар қўйилиб, бир йиллик даҳ-
шатли қийноқлардан кейин 1938 йил
4 октябр куни отиб ташланади. Унинг
асарларини нашр этиш, нашр этилган-
ларини ўқиш ва, умуман, Чўлпон номи-
ни тилга олиш қатъиян тақиқланди.

Бу аҳвол 1956 йилгача давом этади.
Сталин шахсига сизиниш фош қилин-
гандан сўнг Чўлпон СССР Олий суди
ҳарбий коллегияси томонидан бутун-
лай оқланади. Аммо шундан кейин ҳам
яна 30 йил мобайнида унинг асарлари
нашр қилинмади, ижоди ўрганилмади,
уни адабиётдаги ўз ўрнига қайтариш
иши пайсалга солиб келинди. Негаки,

АҚШ фуқароси, таржимон
Кристофер Форт Ўзбекининг
жасоратли шоири ва
ёзувчиси Абдулҳамид
Сулаймон ўғли Чўлпоннинг
“Кеча ва кундуз” (“Night
and Day”) асарини инглиз
тилига таржима қилганлиги
эътиборга лойиқ тарихий
воқеадир.

ҳамон ҳукмронлик қилишда давом эт-
ган коммунистик партия Чўлпонни ва
унга ўхшаган Фитрат, Усмон Носир, Ҳа-
биб Абдулла (яна қанчадан-қанча умри

фожиалар ичида кечган буюклар номи-
ни эслаш мумкин)ларни ўзининг аша-
дий мафкуравий душмани деб билар
ва улардан ўтдан кўрқандек кўрқарди.
Фақат ошкоралик шабадалари эса бош-
лагандан кейин ва, айниса, Ўзбекис-
тон миллий мустақилликка эришгандан
сўнггина Чўлпонга нисбатан қилинган
адолатсизлик барҳам топа бошлади.

Қисқа муддатда унинг “Баҳорни со-
ғиндим”, “Яна олдим соғиним”, “Ада-
биёт недур?” номили китоблари, уч
жилдлик сайланма асарлари босилди,
театр сахналарида драмалари қўйила
бошлади. “Кеча ва кундуз” романи
асосида видеофильм яратилди, шоир
тўғрисида турли-туман мақолалар ва
рисолалар эълон қилинди, унинг ҳаё-
ти ва ижодини ёритувчи ҳужжатли
фильм дунёга келди, мунтазам бўлма-
са-да, Чўлпон кўнлари ўтказила бош-
ланди, ижоди бўйича диссертациялар
ёқланди.

АҚШ фуқароси, таржимон Кристо-
фер Форт Ўзбекининг жасоратли шоири
ва ёзувчиси Абдулҳамид Сулаймон ўғли
Чўлпоннинг “Кеча ва кундуз” (“Night
and Day”) асарини инглиз тилига таржима
қилганлиги эътиборга лойиқ тарихий
воқеадир. Мазкур янгилик юракларни
ифтихорга тўлдирди. Бу миллатимиз-

га бўлган ҳурмат ифодасидир. Мазкур
таржима шоир ва буюк адиб Чўлпон-
нинг 120 йиллик юбилейига муносиб
туҳфа бўлган эди.

Адибнинг Фозила (1906), Фоиқа
(1903) исми сингиллари бўлган. Фои-
қонининг ўғли, яъни шоирнинг 1936
йилда туғилган жиғини Назарали ўғли
Маҳмуд ота томонидан Чўлпон ҳаёти ва
ижоди бўйича маълумотлар тўпланди.

“Яна олдим соғиним” китоби учун
Чўлпонга 1991 йил 25 сентябрда Али-
шер Навоий номидаги Ўзбекистон Рес-
публикаси Давлат мукофоти берилди.

Профессор Озод Шарафиддинов
таъбири билан айтганда, “Чўлпонни
англаш — Ватанни, кўҳна Туркистони-
мизни Чўлпон кўзи билан кўриб, Чўл-
пон юраги билан сева билмоқдир. Бир
сўз билан айтганда, Чўлпон ҳар бир
адабиёт мухлисининг юрак мулкига ай-
ланмоғи шарт. Бунинг учун эса Чўлпон
меросини янги тафаккур асосида ба-
ғрикенглик билан тадқиқ этмоқ лозим”.

Шу ўринда Озод Шарафиддинов-
нинг китобсеварлик бобидаги қўйи-
даги фикрлари қўзғанамиз: “Та-
биийки, уларнинг китоблари (Чўлпон
ва Абдулла Қодирий)ни ўқиш қатъиян
ман қилинган эди. Аммо кўёш нурини
ҳеч нарса билан тўсиб бўлмайдди. Ҳа-
қиқат йўлида айтилган оташин Сўз
ману яшайди. Бу Сўзнинг одамлар
юрагига бориш йўлига ҳеч нарса ғов
бўлолмайди. Уша шароитларда ҳам
Чўлпон ва Абдулла Қодирий асарла-
рини яшириб ўқиган одамлар бўлган.
Шаҳсан мен (Озод Шарафиддинов —
муаллиф) “Уткан кўнлар”, “Меҳробдан
чаён”, “Кеча ва кундуз”ни уруш йил-
ларида — мактабда ўқиб юрган кез-
ларимда ўқиган эдим. Бир ўзим эмас,
бутун синф ўқиган эдик. Ҳозир бу кит-
обларни қаердан топангизмиз эсим-
да йўқ. Шуниси эсимдаки, ҳар қайси
китоб бир болага бекитилган фақат
бир кечага бериларди — эрталабгача
ўқиб тугатиб, қайтариб бериш керак
эди. Шуниси қизиқки, ҳаммамиз шунга
улуғурдик — кечкурун ўқишга бошла-
гандан кейин туни билан аллақанча
нашъали ҳисларни ва изтиробларни
кечириб, тонг саҳарлаб сўнги саҳи-
фани ёлардик. Буз, албатта, Қоди-
рийнинг, Чўлпоннинг ҳам “миллатчи”
эканини эшитгандик. Уларнинг “заҳар-
ли гоғлар”га берилмаслик кераклиги-
ни ҳам билардик. Аммо мурғак онги-
миз билан бу “заҳарли гоғлар” нимада
эканини англаёлмас эдик. Романларни
ўқий бошлаш билан уларнинг сеҳрига
маст бўлиб, муаллифларнинг “мил-
латчи”лигини унутиб қўярдик”.

Бугунги кунда ИИВ академияси жа-
моаси Чўлпон меросини янги тафаккур
асосида бағрикенглик билан тадқиқ
этиш ва ўрганишга киришди. Чўлпон
ҳаёти ва ижодини ўрганиш ва унинг
фаолияти ва асарларини кенг тарғиб
қилиш бўйича академиянинг “Йўл хари-
таси” белгилаб олинди.

Шу йил май ойининг учинчи дека-
сида Чўлпон ҳаёти ва ижодини ўрганиш
учун академия олимлари Андижон ва
Наманган вилоятларига илмий экспеди-
ция уюштирди. Маълум бўлишича, Чў-
лпоннинг 100 йиллиги кенг нишонланиши
муносабати билан адибнинг синглиси
Фоиқахон аяга “Мустақиллик” ордени
топирилган эди. Ҳозир оиласи бисоти-
да сақланаётган ушбу ордени Чўлпон
музейига топшириш бўйича қарор қабул

қилинган. Адибнинг жиғини Маҳмуд ота
академия олимлари билан суҳбатиди:
“Президентимиз ташаббуси билан Тош-
кент шаҳрида ташкил этилган Адиблар
хиёбонида тоғам Абдулҳамид Сулаймон
ўғли Чўлпон хотирасига қўйилган маҳо-
батли ҳайкал барча оила аъзоларимиз-
ни хурсанд қилиши билан бирга, чексиз
гурур бахш этди”, дея таъкидлади.

Мамнуният билан қайд этиш керак-
ки, ИИВ академиясида қисқа вақт ичида
Чўлпон ҳаёти ва ижодини ўрганиш учун
музей ташкил этилди. Дастлаб музей
коллекциясини шакллантирдик. Янги
музейда ахборот-коммуникация техно-
логиялари имкониятларидан фойдала-
ниш йўлга қўйилди. Чўлпон ҳаёти ва
ижодини ўрганиш бўйича мультимедиа
материаллари ишлаб чиқилиб, маълум-
отлар базасига жойлаштирилди. Маз-
кур музейда Чўлпоннинг шахсий буюм-
лари — ёзув машинкаси, кўзойнаги,
хизмат хонасида фойдаланилган сан-
дик ва чин маънода умумхалқ шоири си-
фатида миллий санъаткор даражасига
кўтариллишида хизмат қилган дутори ва
бисотидан намуналар ўрин эгаллагани
ўта аҳамиятлидир. Шунингдек, музейда
адибнинг чоп этилган асарлари бор. Шу
маънода ҳам у профессор-ўқитувчилар
ва курсант-тинловчиларимиз учун тад-
қиқот маскани бўлиб, тоталитар тузум
даврида сиёсий қатагон қурбони бўл-
ган ватандошимиз Чўлпоннинг ноҳақ
топталган шаъни-шаъвати ва гурурини
тиклашга кўмаклашиб ҳамда ёш ав-
лодни Ватанга муҳаббат, мустақиллик
ғояларига садоқат руҳида тарбиялашга
хизмат қилади.

Таъкидлаш жоизки, шу йилнинг июнь
ойида ИИВ академиясининг Чўлпон
номидида стипендиясининг жорий этиш
тўғрисидаги қарор қабул қилинди. Ушбу
хайрли қадам курсантларимизда Чўлпон
ижодига бўлган интилишни кучайтиради.
Бу эса ёшларимизни Абдулҳамид Сулай-
мон ўғли Чўлпон каби мард, жасур, дов-
юррак, билимли ва, албатта, маърифат-
парвар, ватанпарвар ходим бўлиб камол
топишга хизмат қилиши шубҳасиз.

Шунингдек, Чўлпон ҳаёти ва ижо-
дини ўрганишга бўлган ҳаракатларни
республикамиз миқёсида кенг тарғиб
қилиш мақсадида марказий ва вилоят
нашрларида туркум илмий-оммабоп
мақолалар чоп этирилиш, маҳаллалар,
академик лицей, олий таълим муас-
сасаларида сайёр машғулотлар ўтқа-
зишни ҳам мақсад қилиб қўйдик. Айни
пайтда адибнинг ҳаёти ва ижод йўлини
акс эттирувчи илмий-маърифий китоб
тайёрланмоқда. Китобдан адибнинг му-
раккаб ҳаёт йўли, асарлари, шеърлари
ва буюк шоир номини улуғлаб, амалга
ошириллаётган ишлар ҳақидаги тафси-
лотлар ўрин олади.

Ҳа, Чўлпон асарлари бугун ёшлари-
миз қалбидан муносиб ўрин эгалламоқ-
да. Адиб мустабид тузумнинг таъкиби
ва тазийки остида қулоч очиб яшаш ва
ижод қилишни орзу қилиб яшаган. Маъ-
рифатпарвар қандайини мураккаб ва
таҳлилкал шароит бўлмасин, Абдулла
Қодирий ибораси билан айтганда, “энг
кирлик қора кўнлар”да ҳам ўз эътиқоди-
га содиқ қолди.

Бош муҳаррир: Салим Дониёров

“Янги Ўзбекистон” газетаси учун масъул:
бош муҳаррирнинг биринчи ўринбосари
Бахтиёр Абдусатторов

Тахририятга келган кўпмақал тақриз
қилинмайди ва муаллифга қайтарилмайди.
Газетанинг етказиб берилиши учун обуна
расмийлаштирилган ташкилот жавобгар.
Газета тахририят компьютер марказида
сахифаланди.
Газетанинг полиграфик жиҳатдан сифатли
чоп этилишига “KOLORPAK” МЧЖ масъул.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси ҳузуридаги
Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлиги
томонидан 2020 йил 13 январда 1047-рақам билан рўйхатга олинган.
Нашр индекси — 236. Буюртма — 1547.
43135 нусхада босилди.
Ҳажми — 3 табоқ. Офсет усулида босилган. Қўғоз бичими А2.
Баҳоиси келишилган нархда.

“KOLORPAK” МЧЖ босмахонаси. Қорхона манзили:
Тошкент шаҳри, Яшнобод тумани, Элбек кўчаси, 8-уй.
Босмахона телефони: (71) 230-27-76

Навбатчи муҳаррир: Беккул Эгамқулов
Мусаххих: Мафтуна Мингбоева
Дизайнер: Хуршид Абдуллаев

Манзилми:
100029, Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 32-уй

ЎЗА якуни — 21:20 Топширилди — 00:25